

AUDİT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

DOI: 10.59610/bbu2.2023.2.12

*Mustafayev Asif Mirlazım oğlu,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
Bakı Biznes Universiteti,
E-mail: asif5252@rambler.ru
© Mustafayev A.M., 2023*

UOT: 658.1

KORPORATİV İDARƏETMƏDƏ MODEL FƏRQLİLİYİ VƏ MÜQAYİSƏLİ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - korporativ idarəetmə sistemində tətbiq edilən modelləri təhlil edib qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın metodologiyası - tədqiqat işində təhlil-qiymətləndirmə, müqayisəli yanaşma, model yanaşma, ümumi yanaşma və s. metodlar tətbiq edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - iqtisadiyyatda dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi baxımından korporativ idarəetmənin tətbiqi iqtisadi səmərəliliyi artıran addımlardan hesab olunur. Bu baxımdan müxtəlif idarəetmə modellərini qiymətləndirməklə biz Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün effektiv olan modeli müəyyən edə bilərik.

Tədqiqatın nəticələri - tədqiqat nəticəsində korporativ idarəetmənin üstünlüklərini vurğulamaqla onun iqtisadi səmərəliliyini göstərmiş, tətbiqi imkanlarını qiymətləndirməklə müvafiq tövsiyə və təkliflər irəli sürülmüşdür ki, bu da özəl və dövlət sektoru arasında əməkdaşlığın artırılmasında istifadə edilə bilər.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - korporativ idarəetmə sisteminə aid olan modellər təsnifləşdirilmiş, onların üstünlükləri qiymətləndirilmiş, tətbiq imkanları dəyərləndirilərək müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: korporativ idarəetmə, idarəetmə modelləri, Azərbaycan iqtisadiyyatı, iqtisadi subyektlər, səhmdarlar.

G İ R İ Ş

İqtisadiyyatda korporativ idarəetmə iqtisadi subyektlərin necə idarə olunduğunu müəyyən edən qaydalar, prosedurlar və mexanizmlər toplusudur. Korporativ idarəetmə şirkətlərin səhmdarları, işçiləri, tərəfdaşları və digər maraqlı tərəflər qarşısında şəffaflığın və məsuliyyətin təmin edilməsinə yönələn fəaliyyət kimi dəyərləndirmək olar. Daha dəqiq ifadə etsək, qeyd edə bilərik ki, iqtisadiyyatda korporativ idarəetmə bir şirkətin necə yönləndirildiyini və idarə olunduğunu təyin edən təcrübələr, prosedurlar və strukturlar sistemidir. Buraya şirkətin rəhbərliyi, direktorlar şurası, səhmdarları və digər maraqlı tərəflər arasındakı münasibətlər və şirkətin fəaliyyət göstərdiyi qanunvericilik və tənzimləmə çərçivəsi daxildir.

Korporativ idarəetmədə əsas məqsədlərdən biri şirkətin bütün maraqlı tərəflərinin mənafelərini nəzərə alaraq məsuliyyətli və davamlı şəkildə idarə olunmasını təmin etməkdir. Yaxşı korporativ idarəetmə etik davranışı təşviq edir, riskləri minimuma endirir, səhmdarlar və

AUDIT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

işçilər, müştərilər və geniş ictimaiyyət kimi digər maraqlı tərəflər üçün uzunmüddətli dəyər yaradır. Bunun üçün isə korporativ idarəetmə müəyyən effektivlik elementlərini özündə birləşdirməlidir. Bu elementləri qruplaşdırsaq, aşağıdakı kimi təqdim edə bilərik: idarəetmə, idarə heyəti və digər maraqlı tərəflərin rolları və vəzifələri daxil olmaqla yaxşı müəyyən edilmiş təşkilatı quruluş; şəffaflıq və açıqlıq, o cümlədən səhmdarlara və digər maraqlı tərəflərə şirkətin maliyyə vəziyyəti, performans və strategiyası barədə müntəzəm hesabat vermək; risklərin müəyyənləşdirilməsinə və idarə edilməsinə, habelə hüquqi və tənzimləyici tələblərin yerinə yetirilməsinə kömək edən etibarlı daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemi; idarəetməyə obyektiv və qərəzsiz şura təmin edə bilən, səhmdarların və digər maraqlı tərəflərin maraqlarını qoruya bilən müstəqil direktorlar da daxil olmaqla idarə heyəti tərəfindən effektiv nəzarət; məsuliyyətli və davamlı iş təcrübələrini və bütövlükdə cəmiyyətin rifahını təşviq edən etik davranış və sosial məsuliyyət mədəniyyəti.

Korporativ idarəetmənin məqsədi səhmdarlarına və digər maraqlı tərəflərə inam yaratmaqla şirkətin uzunmüddətli davamlılığını və çiçəklənməsini təmin etməkdir. Bu, korporativ sektorda inamı qorumaq üçün vacib bir elementdir ki, şirkətlərin və bütövlükdə iqtisadiyyatın uzunmüddətli uğurlarını təmin edir.

Korporativ idarəetmə modelləri

Korporativ idarəetmə modelləri şirkətlərin əməliyyatlarını idarə etmək, qərar qəbul etmək və maraqlı tərəflərlə əlaqələr qurmaq üçün istifadə etdikləri müxtəlif yanaşma və metodlardır. Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi ölkədən, bölgədən və ya sənayedən asılı olaraq müxtəlif korporativ idarəetmə modelləri tətbiq olunur.

Səhmdarlar, idarəetmə orqanları, işçilər, istehlakçılar və dövlət kimi müxtəlif maraqlı tərəflərin təsir dərəcəsi ilə fərqlənən bir neçə əsas korporativ idarəetmə modeli mövcuddur. Ən çox yayılmış modellərdən bəziləri bunlardır:

Amerika modeli-səhmdarların və bazarın maraqlarının üstünlük təşkil etməsi və idarəetmə orqanlarının zəif rolu ilə xarakterizə olunur. Amerika korporativ idarəetmə modeli səhmdarların strateji qərarların qəbul edilməsində və şirkətin idarə edilməsinə nəzarətdə mühüm rol oynaması ilə xarakterizə olunur [1, səh.37]. Bu, əsasən səhmdarların şirkətin səhmlərinə sahib olması və səhmdarların illik iclaslarında səsvermə yolu ilə idarə olunmasında iştirak edə bilməsi ilə əlaqədardır. Bundan əlavə, Amerika şirkətləri mənfəəti maksimum dərəcədə artırmağı hədəfləyirlər ki, bu da səhmdarların üstünlük təşkil etməsi ilə əlaqədardır.

Bu modeldə idarə heyəti kimi idarəetmə orqanları, ümumiyyətlə, digər modellərə nisbətən daha zəif bir rol oynayır və əsasən şirkətin rəhbərliyinə nəzarət funksiyalarını yerinə yetirirlər. Bunun səbəbi, səhmdarların idarəetməyə daha çox təsiri olması və idarəetmə orqanlarının maraqlarını həmişə səhmdarların təzyiqlərindən qoruya bilməməsidir.

Bununla birlikdə, bu modelin şirkətin qazancını və uzunmüddətli uğurunu maksimum dərəcədə artırmasına vurğu etməsi ilə Amerika şirkətləri tez-tez bazarda rəqabətə davamlı qalmalarına imkan verən tədqiqat və inkişafa əhəmiyyətli investisiyalar qoyurlar. Ümumiyyətlə, Amerika korporativ idarəetmə modelinin üstünlükləri və mənfi cəhətləri vardır ki, şirkətin fəaliyyət göstərdiyi xüsusi şərtlərdən bu, çox asılıdır.

Avropa modeli-səhmdarlar, idarəetmə orqanları və işçilər də daxil olmaqla müxtəlif maraqlı tərəflərin mənafeələrinə qarşı daha balanslıdır. Avropa korporativ idarəetmə modeli, səhmdarlar, idarəetmə orqanları və işçilər də daxil olmaqla müxtəlif maraqlı tərəflərin maraq-

AUDIT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

larına daha balanslı bir yanaşma ilə Amerika modelindən fərqlənir [2, səh.182]. Bu modeldə, əsas korporativ idarəetmə orqanı olan idarə heyəti, şirkətin strategiyasının hazırlanmasında və icrasına nəzarətdə Amerika modelindən daha fəal rol oynayır. İşçilərin nümayəndələri də daxil olmaqla müxtəlif maraqlı tərəflərin nümayəndələrindən ibarət ola bilər. Bundan əlavə, Avropa modeli şirkətlərin sosial məsuliyyətinə və iş yerlərinin qorunmasına böyük diqqət yetirir ki, bu da şirkətlərin həmişə mümkün qədər gəlirli olmayan layihələrə investisiya qoymasına səbəb ola bilər. Avropada məsələn, ətraf mühitin qorunması sahəsində korporativ sosial norma və standartların daha çox istifadəsi qəbul edilmişdir.

Yapon modeli-şirkətin uzunmüddətli uğuruna, eləcə də kollektiv qərar qəbul edilməsinə və müxtəlif maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığa diqqət yetirir. Yapon korporativ idarəetmə modeli unikal hesab olunur və Amerika və Avropa modellərindən fərqlənir. “Kedo-ka” (birgə uğur) və “keizen” (davamlı inkişaf) prinsiplərinə əsaslanır [3, səh.44-45]. Bu prinsiplər şirkətlərin idarə edilməsinə kollektiv yanaşma və qısamüddətli mənfəətdən daha çox uzunmüddətli uğurlara diqqət yetirməyi təmin edir. Yapon modelinin xüsusiyyətlərindən biri də qərar qəbul etməkdə müxtəlif maraqlı tərəflərin iştirakıdır. Yaponiyada şirkət səhmdarların, işçilərin və digər maraqlı tərəflərin nümayəndələrini əhatə edən “İdarə Heyəti” (tankan) vasitəsilə idarə olunur. Bu, idarəetməyə daha balanslı bir yanaşma təmin edir və bütün tərəflərin maraqlarını nəzərə alır.

Bundan əlavə, Yaponiyada şirkətlər və banklar arasında etimad mədəniyyəti inkişaf etmişdir. Banklar yapon şirkətlərinin ən böyük kreditorlarıdır və çox vaxt əhəmiyyətli səhmlərə sahibdirlər. Bu, şirkətlərin uzunmüddətli maliyyələşdirilməsini təmin edir və şirkətlərlə banklar arasındakı əlaqələri gücləndirir. Yaponiyada şirkətlərin səhmlərinin uzunmüddətli mülkiyyətini təşviq etmək ənənəsi də mövcuddur [3, səh.47]. Bəzi şirkətlər uzunmüddətli investor kimi çıxış edə bilən və şirkətə uzunmüddətli dəstək verə bilən “Səhmdar dostları” (oyakata) yaradırlar. Ancaq Yapon modeli qüsursuz deyil və öz problemləri var. Məsələn, qloballaşma və iş mühitinin dəyişməsi ilə bağlı çətinliklərin öhdəsindən gələ bilmədi. Yaponiyada da bəzi şirkətlərdə korrupsiya və qeyri-kafi idarəetmə şəffaflığı ilə bağlı problemlər tez-tez ortaya çıxır.

Çin modeli-dövlətin şirkətin idarə edilməsinə daha güclü təsiri və səhmdarların daha məhdud hüquqları ilə xarakterizə olunur. Çin korporativ idarəetmə modeli Amerika və Avropa modellərindən fərqlənir. Bu, dövlətin şirkətin idarə edilməsinə daha güclü təsiri və səhmdarların daha məhdud hüquqları ilə xarakterizə olunur.

Çində dövlət səhmlərinə sahib olan dövlət şirkətləri lisenziyalaşdırma və tənzimləmə tələbləri kimi tənzimləmə mexanizmləri vasitəsi ilə şirkətlərin idarə edilməsində mühüm rol oynayır [4, səh.60]. Dövlət, iqtisadi və ya siyasi məqsədlərinə çatmaq üçün zəruri hesab edərsə, özəl şirkətlərin idarə edilməsinə də müdaxilə edə bilər. Çin şirkətlərindəki səhmdarların məhdud hüquqları var və şirkətin idarə edilməsinə təsiri nisbətən azdır. Bunun əvəzinə, Çində şirkətlər idarə olunur. Direktorlar şurası, ümumiyyətlə, dövlət və digər böyük səhmdarların nümayəndələrindən və şirkət rəhbərlərindən ibarətdir. Bu, dövlətə şirkətlər üzərində böyük nəzarəti saxlamağa və onlardan milli məqsədlərə çatmaq üçün istifadə etməyə imkan verir. Bununla birlikdə, son illərdə Çin xarici investitorlara daha açıq oldu və bir çox şirkətlər beynəlxalq standartlara daha uyğun olan daha müasir korporativ idarəetmə formalarına keçməyə başladı. Alibaba, Tencent və Baidu kimi şirkətlər uğurlu beynəlxalq oyunçular oldular və müstəqil direktorların direktorlar şurasında iştirakı, maliyyə hesabatlarının şəffaflığı

AUDIT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

və s. kimi korporativ idarəetmənin ən yaxşı təcrübələrini tətbiq edirlər [7, səh.52].

Hər bir modelin üstünlükləri və mənfi cəhətləri var və model seçimi şirkətin fəaliyyət göstərdiyi xüsusi şərtlərdən asılıdır. Bununla birlikdə, seçilmiş modeldən asılı olmayaraq, effektiv korporativ idarəetmə şəffaflıq, açıqlıq, etik davranış və maraqlı tərəflər qarşısında məsuliyyət təmin etməlidir.

Korporativ idarəetmə modellərinin imkanlarının Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün dəyərləndirilməsi

Azərbaycan iqtisadiyyatında hansı korporativ idarəetmə modelinin effektiv olacağını müəyyənləşdirmək iqtisadi inkişaf tarixi, mədəni xüsusiyyətləri, maliyyə bazarının inkişaf səviyyəsi və qanunvericilik bazası da daxil olmaqla bir çox amillərdən asılıdır.

Hazırda Azərbaycan öz iqtisadiyyatının möhkəmləndirilməsi, o cümlədən investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması və maliyyə sektorunun inkişafı istiqamətində fəal islahatlar aparır. Eyni zamanda, özəl sektorun ölkə iqtisadiyyatında daha geniş iştirakına meyil var.

Bunu nəzərə alaraq, şirkətlərin idarə edilməsinə daha balanslı yanaşması və müxtəlif maraqlı tərəflərin maraqlarının nəzərə alınması ilə Avropa korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün ən uyğun ola biləcəyi mümkündür. Bununla birlikdə, daha dəqiq bir qərar vermək üçün mütəxəssislərin fikirlərini də nəzərə almaq, yerli təcrübəni təhlil etmək və iqtisadiyyatın müəyyən sahələrinin xüsusiyyətlərini nəzərə almaq lazımdır.

Amerika korporativ idarəetmə modeli səhmdar cəmiyyəti vasitəsilə idarəetmə prinsiplərinə əsaslanır [5, səh.91]. Yüksək bazar istiqaməti, idarəetmənin şəffaflığı, rəhbərliyin səhmdarlar qarşısında məsuliyyəti və institusional investorların fəal iştirakı ilə xarakterizə olunur.

Amerika korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycan iqtisadiyyatına tətbiqi həm üstünlüklərə, həm də mənfi cəhətlərə malik ola bilər. Bir tərəfdən, bu, idarəetmənin şəffaflığının və məsuliyyətinin artmasına və investorların ölkə iqtisadiyyatında iştirakının artmasına kömək etməklə investisiya axınına, rəqabətin artmasına və ölkədə şirkət idarəçiliyinin yaxşılaşmasına səbəb ola bilər.

Digər tərəfdən, Amerika modelinin tətbiqi Azərbaycan iqtisadiyyatında müəyyən maneələrlə üzləşə bilər. Məsələn, ölkədə inkişaf etmiş birja və yetərli səviyyədə investisiya infrastrukturunu yoxdur ki, bu da investisiyaların cəlb edilməsini və investorların şirkətlərin idarə edilməsində iştirakını çətinləşdirə bilər. Bundan əlavə, ölkədə bu sahədə yetərli dərəcədə təcrübə ilə bağlı müəyyən problemlər mövcuddur ki, bu da korporativ idarəetmə modelinin uğurla tətbiqi üçün şərtləri pisləşdirə bilər. Beləliklə, Amerika korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycan iqtisadiyyatına tətbiqi imkanları da məhduddur və kontekstdən asılıdır.

Avropa korporativ idarəetmə modeli şəffaflığı, bütün tərəflərin maraqlarının nəzərə alınmasını, risklərin effektiv idarə edilməsini və şirkət rəhbərliyinin səhmdarlara və bütövlükdə şirkətə məsuliyyətini əhatə edir. Bundan əlavə, bu model dövlət və korporativ idarəetmə institutlarının inkişafı və gücləndirilməsini də əhatə edir. Azərbaycan investisiya mühitinin möhkəmləndirilməsi, biznesə inamın artırılması və iqtisadiyyatın şəffaflığının artırılması üçün Avropa korporativ idarəetmə modelinin tətbiqi və inkişafı istiqamətində irəliləməlidir. Bu istiqamətdə artıq korporativ idarəetmə sahəsində hüquqi bazanın yaxşılaşdırılması və korporativ idarəetmə üzrə Milli Şuranın yaradılması kimi bəzi addımlar atılmışdır.

Lakin Avropa korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycanda tətbiqini çətinləşdirə biləcək müəyyən problemlər var. Bunlardan bəzilərinə aşağıdakılar daxildir:

AUDİT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

- korporativ idarəetmə mədəniyyətinin olmaması: Azərbaycanda korporativ idarəetmə mədəniyyəti hələ formalaşmayıb ki, bu da Avropa modelinin tətbiqini çətinləşdirə bilər. Korporativ idarəetmə məsələlərində işçilərin və menecerlərin məlumatlılığını və təlimini artırmaq üçün tədbirlər görülməlidir;

- inkişaf etmiş infrastrukturun olmaması: Avropa korporativ idarəetmə modelinin uğurla həyata keçirilməsi üçün qiymətli kağızlar bazarı, audit şirkətləri, birjalar, investisiya fondları və digər qurumlar da daxil olmaqla inkişaf etmiş infrastruktur lazımdır. Azərbaycan bu infrastruktur elementlərinin inkişafına sərmayə qoymalıdır;

- rəqabətqabiliyyətliliyin yetərli olmaması: Azərbaycanda böyük dövlət şirkətləri üstünlük təşkil edir ki, bu da rəqabəti çətinləşdirir və səmərəsiz korporativ idarəetməyə kömək edə bilər. Bu baxımdan korporativ idarəetmənin tətbiq ediləcəyi əsas sahə kimi dövlət sektoru seçilməlidir.

“Keiretsu” kimi tanınan Yapon korporativ idarəetmə modeli, “Səhmdar Cəmiyyəti” kimi qərb korporativ idarəetmə modellərindən çox fərqli olan unikal bir sistemdir [6, səh.79]. Sıx ticarət əlaqələri, ümumi səhmlər və qarşılıqlı dəstək yolu ilə bir-biri ilə əlaqəli şirkətlər şəbəkəsidir. Azərbaycanda belə bir modelin kontekstdən asılı olaraq bir sıra üstünlükləri və mənfi cəhətləri ola bilər. Bir tərəfdən, Yapon korporativ idarəetmə modelinin tətbiqi ölkədə iş səmərəliliyinin artırılmasına kömək edə bilər. Bu, həmin modelin şirkətlər arasındakı uzunmüddətli münasibətlərə, bankların və dövlətin korporativ maraqlarının dəstəklənməsində fəal iştirakına əsaslanmalıdır. Bu, iş üçün risk dərəcəsini azalda bilər və iştirakçılar arasında etibar səviyyəsini artırır. Lakin, qeyd etmək lazımdır ki, Yaponiyanın korporativ idarəetmə modelinin tətbiqi Azərbaycanda müəyyən maneələrlə üzləşə bilər. Məsələn, ölkədə Yapon modelinin əsas elementlərindən biri olan yüksək inkişaf etmiş bir maliyyə sistemi yoxdur. Beləliklə, Yaponiyanın korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycanda tətbiqi imkanları məhduddur və müəyyən amillərdən asılıdır. Belə bir modeli tətbiq etməzdən əvvəl şərtləri diqqətlə təhlil etmək və müəyyən bir vəziyyətdə üstünlüklərini və mənfi cəhətlərini qiymətləndirmək lazımdır.

Çin korporativ idarəetmə modeli dövlətin iqtisadiyyatda dominant rolunu, hədəf planları və strategiyaları ilə biznesin idarə edilməsini, dövlət və özəl şirkətlər arasında əməkdaşlığı və sosial maraqların nəzərə alınmasını nəzərdə tutur. Lakin Çin korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycanda tətbiqi bəzi amillərlə çətinləşə bilər:

- mədəniyyət və ənənələrdəki fərqlər: Azərbaycanın özünəməxsus mədəni və ənənəvi xüsusiyyətləri var ki, bu da Çinə xas olanlardan fərqli ola bilər. Bu vəziyyətdə Çin korporativ idarəetmə modelinin tətbiqi daha az təsirli ola bilər, çünki model yerli şərtləri və ehtiyacları nəzərə almaya bilər;

- təcrübənin olmaması: Azərbaycanda əvvəllər Çin korporativ idarəetmə modelinin tətbiqi təcrübəsi yox idi. Bu, həmin modeli yerli şəraitə uyğunlaşdırmaq üçün çətinliklər yarada bilər;

- dövlət dəstəyinin olmaması: dövlətin iqtisadiyyatda fəal rol oynadığı Çindən fərqli olaraq, Azərbaycanda biznes icması daha muxtardır. Bu, dövlət və özəl şirkətlər arasında

AUDİT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

əməkdaşlığı əhatə edən Çin korporativ idarəetmə modelinin həyata keçirilməsini çətinləşdirə bilər;

- qeyri-kafi rəqabət: Azərbaycanda bazarda kifayət qədər rəqabət olmaya bilər ki, bu da effektiv korporativ idarəetməyə mane ola bilər. Dövlət və özəl şirkətlər arasında daha sıx əməkdaşlığı əhatə edən Çin modeli bu problemi daha da pisləşdirə bilər.

Beləliklə, Çin və Azərbaycan arasındakı mədəni, tarixi və iqtisadi fərqlərlə bağlı bəzi amillər Çin korporativ idarəetmə modelinin Azərbaycan iqtisadiyyatına tətbiqini çətinləşdirə bilər.

Y E K U N

Korporativ idarəetmə modellərinin Azərbaycan iqtisadiyyatında tətbiqi həm müsbət, həm də mənfi cəhətlərə malikdir.

Bir tərəfdən, korporativ idarəetmənin effektiv modellərinin tətbiqi Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına və göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına kömək edə bilər. Xüsusilə, bu, biznes proseslərinin şəffaflıq və açıqlıq səviyyəsini artırma, şirkətlərin fəaliyyətinə nəzarəti yaxşılaşdırma və resurslardan istifadənin səmərəliliyini artırma bilər.

Digər tərəfdən, korporativ idarəetmə modellərinin tətbiqi Azərbaycanda da bir sıra problemlər və çağırışlarla üzləşə bilər. Məsələn, bu, kifayət qədər hüquqi və infrastruktur bazasının olmaması, habelə yüksək ixtisaslı kadrların və müşayiət olunan məsləhətçilərin cəlb edilməsində çətinliklər ola bilər.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan iqtisadiyyatında korporativ idarəetmə modellərinin tətbiqi biznes proseslərinin yaxşılaşdırılması və şirkətlərin rəqabət qabiliyyətinin artırılması üçün effektiv vasitə ola bilər. Lakin bunun üçün müvafiq infrastruktur və hüquqi şəraitin hazırlanması və inkişafı lazımdır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. "Корпоративные финансы и управление. Теория и практика" (Corporate Finance and Governance: Theory and Practice), 2012.
2. Боб Трамелл, Роберт Хальварсон. "Корпоративное управление: практика и принципы" (Corporate Governance: Principles, Policies, and Practices) - 2014.
3. Джон Фаррелл "Корпоративное управление: теория и практика" (Corporate Governance: Theory and Practice). 2010.
4. Bob Tricker "Corporate governance: principles, politics and practice". 2015.
5. "Handbook of corporate governance and Entrepreneurship Studies" edited by Jonas Gabrielsson, Till Talaulicar and Morten Huse. 2017.
6. David Larker, Brian Thayan "Corporate governance issues: a closer look at organizational decisions and their consequences" . 2011.
7. Jill Solomon "Corporate governance and accountability". 2017.

AUDIT 2023, 2 (40), səh. 113-120.
AUDIT 2023, 2 (40), pp. 113-120.
АУДИТ 2023, 2 (40), стр. 113-120.

Asif Mirlazim Mustafayev,
Associate professor,
Baku Business University,
E-mail: asif5252@rambler.ru
© A.M.Mustafayev, 2023

MODEL DIFFERENTIATION AND COMPARATIVE ASSESSMENT IN CORPORATE GOVERNANCE

ABSTRACT

The purpose of the research - is to analyze and evaluate the models applied in the corporate governance system.

The methodology of the research-evaluation, comparative approach, model approach, general approach, etc. methods have been applied.

The practical importance of the research-in terms of ensuring sustainable development in the economy, the introduction of corporate governance is considered as one of the steps to increase economic efficiency. From this point of view, by evaluating various management models, we can determine the model that is effective for the economy of Azerbaijan.

The results of the research-as a result of the study, emphasizing the advantages of corporate governance and its economic efficiency, assessing the possibilities of its application, relevant recommendations and suggestions were put forward, which can be used to increase cooperation between the private and public sectors.

The originality and scientific novelty of the research-the models related to the corporate governance system were classified, their advantages were evaluated, applied opportunities were evaluated and determined.

Keywords: corporate management, management models, economy of Azerbaijan, economic entities, shareholders.

*Мустафаев Асиф Мирлазым оглы,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, доцент
Бакинский Университет Бизнеса
E-mail: asif5252@rambler.ru
© Мустафаев А.М., 2023*

ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ МОДЕЛЕЙ И СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования - анализ и оценка моделей, применяемых в системе корпоративного управления.

Методология исследования - анализ-оценка, сравнительный подход, модельный подход, общий подход и др. методы были применены.

Практическая значимости исследования - обеспечение устойчивого развития в экономике-внедрение корпоративного управления считается одним из шагов, повышающих экономическую эффективность. С этой точки зрения, оценивая различные модели управления, мы можем определить эффективную модель для экономики Азербайджана.

Результаты исследования - была продемонстрирована экономическая эффективность корпоративного управления с выделением его преимуществ, а путем оценки возможностей его применения были выдвинуты соответствующие рекомендации и предложения, которые могут быть использованы для расширения сотрудничества между частным и государственным секторами.

Оригинальность и научная новизна исследования - были классифицированы модели, относящиеся к системе корпоративного управления, оценены их преимущества, определены возможности применения.

Ключевые слова: корпоративное управление, модели управления, экономика Азербайджана, хозяйствующие субъекты, акционеры.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
28.02.2023
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
07.03.2023
Çara qəbul olunmuşdur: 17.03.2023*

*The date of the admission of the article
to the editorial office: 28.02.2023
Send for reprocessing: 07.03.2023
Accepted for publication: 17.03.2023*

*Дата поступления статьи в
редакцию: 28.02.2023
Отправлено на повторную
обработку: 07.03.2023
Принято к печати: 17.03.2023*